

Benedek Elek Kondás Jankó

Hangos mese

(A hanganyag itt található: https://varazsbetu.hu/mesetar/kondas_janko)

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az üveghegyeken is túl, volt egyszer egy szegény ember s annak három fia. De olyan szegény volt ez az ember, mint a templom egere. Mikor ettek, mikor nem.

Azt mondja egyszer a szegény ember a legidősebb fiának:

- Eredj, fiam, az erdőbe, s vágj fát, majd talán megáld valaki.

Elmegy a legény az erdőbe, vágja a fát, hogy csak úgy csurgott róla a verejték. Amint ott kínlódik, izzad, odamegy egy ősz öregember, s mondja neki:

- Hát te mit kínlódsz, fiam?

- Én bizony fát vágok, öregapám, talán megáld valaki.

Mondja az öregember:

- Hagyd azt a favágást, fiam, eredj haza, van az apádnak egy szántóföldje, azon a szántóföldön egy diófa, a diófa alatt egy lyuk, nézzetek bele, majd találtok ott valamit.

Hazamegy a legény, mondja az apjának, hogy mit hallott az ősz öregembertől, mennek mindjárt a szántóföldre, s hát csakugyan a diófa alatt van egy nagy lyuk.

Bekukucskálnak, s látják, hogy odalent egy nagy kamara van, s az a kamara tele van liszttel, szalonnával s mindenféle jó elemózsiával. Ott mindjárt fölszednek, amit felszedhetnek, viszik haza, s nagy vendégséget csapnak. Mondja másnap a szegény ember a középső fiának:

- Eredj, fiam, te is az erdőbe, hátha téged is megáld valaki.

Kimegy a középső legény is, vágja, rója a fát, s hát jön az ősz öregember, megszólítja a fiút:

- Ugyan mit kínlódsz, fiam? Eredj csak haza, van az apádnak egy szántóföldje, a szántóföldjén egy akácfa, az akácfa alatt egy nagy pince, tele van az boroshordókkal.

Hazamegy a legény, mondja az apjának, hogy mit hallott. Mennek a szántóföldre, s hát csakugyan igaza volt az ősz öregembernek. Volt abban a pincében száz boroshordó is. Mindjárt csapra ütöttek egy hordót, jól ellátták magukat, aztán szekeret fogadtak, s a sok

hordót hazavitték.

Harmadnap azt mondja a szegény ember a legkisebb fiának:

- No, Jankó fiam, eredj ki te is az erdőbe, hátha téged is megáld valaki.

Kimegy Jankó, vágja a fát, izzad erősen. De egyszer, mit gondol, mit nem, eldobja a fejszét: ő bizony többet nem kínlódik, úgyis van otthon enni- s innivaló elég. Tüzet gyújtott, szalonnát vett elő a tarisznyájából, nyársra húzta, s úgy sütögette a szalonnát.

Amint a tűz mellett ül, odajön az öregember, s kérdi Jankót:

- Hát te, fiam, mit csinálsz itt?

- Én bizony, öregapám, szalonnát sütök. Az apám ugyan azért küldött, hogy fát vágjak, de én egyet se kínlódom többet.

- Jól teszed, édes fiam, ne is kínlódjál. Nesze, adok neked egy pálcát, ennek még hasznát veheted.

- Hát ezzel ugyan bizony mit csináljak? - kérdezte Jankó.

- Hej, fiam, csak jól vigyázz erre a pálcára, mert ez olyan pálcá, hogy egy suhintásra agyonüthetsz vele akár egy regement katonát. Hazamegy Jankó, otthon a fejszét nagy mérgesen ellódítja, s mondja az apjának, hogy ő többet nem kínlódik, ne küldje az erdőbe.

Megharagudott a szegény ember:

- Mit beszélsz, te macskabéka, te? Az én házamnál én parancsolok! Ha nem akarsz dolgozni, ki a házamból, fel is út, le is út.

- Jól van - mondta Jankó -, ne haragudjék édesapám, elmegyek, ha úgy kívánja.

Azzal elindult világgá, nem vitt magával semmit a világon, csak a pálcát. Megy, mendegél hetedhét ország ellen, s addig meg sem állott, míg a király városába nem ért. Bemegy a király udvarába, ottan volt egy nagy szemétdomb, arra fölment, elkezdett benne kotorászni a pálcával. Meglátja a király, lemegy hozzá, s kérdi:

- Hát te ki vagy, fiam?

- Én az, aki - mondta Jankó nagy hetykén.

- Hol lakol?

- Ingben s nadrágban - felelt Jankó.

- Hogy hívnak?

- Jankónak.

- Hát mit keresel a szeméten?

- Szolgálatot, felséges királyom.

- No bizony, ha szolgálatot, állj be hozzám, megfogadlak kondásnak.

Még jól meg sem nyugodhatott Jankó, kezére adtak száz darab disznót. Azt mondta neki a király:

- No, Jankó, itt van száz darab disznó, hanem azt megmondom neked, nehogy az ólomerdőbe hajtsd, mert szörnyű halálnak halálával halsz meg.

Hiszen Jankónak sem kellett egyebet hallani, egyenesen az ólomerdőbe hajtotta a disznókat, hadd lám, mi van ott. Bemegy az ólomerdőbe, a disznókat ott elcsapja, hadd járjanak, amerre tetszik. Ő meg leült egy fa alá, tüzet rakott, volt egy darabka szalonnája, s elkezdte sütni.

Hát egyszer jön nagy dérrel-dúrral a hétfejű sárkány, nagyot kiált:

- Hé, emberizink, hogy mered pusztítani az én erdőmet?

Azt mondja Jankó:

- Ne veszekedjék kend, hanem üljön ide a tűz mellé, süssön szalonnát kend is.

- De ilyen-olyan teremtetted, majd sütök én neked szalonnát! - s nekiszaladt Jankónak, kitétotta mind a hét száját, hogy szerteszaggassa.

- Úgy ám - mondta Jankó -, hiszen mindjárt becsületre tanítlak én! - olyat húzott a pálcájával a sárkányra, hogy egyszeribe leszakadt mind a hét feje.

Nézi, vizsgálja a sárkány fejét, s a hetedikben egy nagy kulcsot talált.

- Hiszen ha itt kulcs van - mondja Jankó magában -, akkor itt valahol ház is van.

Elindul az erdőbe, néz erre, néz arra, még egy jó hajításnyira sem ment, hát előtte áll egy rengeteg nagy ólomvár. Próbálja a kulcsot, szépen beléltalál a vár kapujába, kinyitja, bemegy, végigsétál a szobákon. Az egyikben talál egy ólombokrétát, s azt mindjárt a kalapjára tűzi, aztán kimegy az udvarra, ott talál egy kutat, belenéz, s hát abban egy ólomparipa lóg fejjel lefelé. Megszólal a paripa:

- Isten hozott, Kondás Jankó, édes gazdám, üss rám a pálcáddal, s bizony nem bánod meg.

Jankó szépen meglegyinti a ló farát, s abban a pillanatban kiugrik a kútból.

- Köszönöm, Kondás Jankó, hogy megszabadítottál. Nesze, itt van a kantárom, tedd el, s ha valamikor szükséged lesz rám, csak rázintsd meg. De addig el ne menj innét, csináltass az udvari szabóval egy ólomruhát, akkorát, hogy egy dióba beférjen, s azt tedd a fülembe.

Csináltatott Jankó mindjárt ólomruhát, beletette egy dióba, a diót beledugta a ló fülébe, s azzal a lovat szépen bekötötte az istállóba. Aztán továbbmegy, jár-kei az udvaron, betéved a disznóólba, hát ott van száz darab disznó, a király régi kondásával. A hétfejű sárkány zárta ide. Kieresztette a kondást s a disznókat, aztán felment a palotába, ott egy kád ólompénzt méretett a kondásnak, s azt mondta neki:

- Eredj, öcsém, isten hírével, amerre a szemed lát.

Elmegy a kondás nagy örömmel, Jankó meg a száz darab disznót kitereli a várból az erdőbe, a másik százhoz csapja, s úgy hajtotta haza a kétszáz disznót.

A király már kint állt az ajtóban, úgy várta Jankót, s olvasta egyenként a disznókat, hadd lám, hogy vagy egy nem veszett-e el.

Dehogyan veszett, kétszáz volt a száz helyett.

Örült is a király, de nagyon, s mondta nagy örömében Jankónak:

- No, fiam, megengedem, hogy az inasokkal vacsorálj.

- Nem eszem én senki fiával - mondta Jankó -, adják külön az én vacsorámat.

Jól van, kiadják neki a vacsorát külön. Hanem a legidősebb királykisasszony észrevette az ólombokrétát, odasompolygott Jankóhoz, s kérte szépen:

- Jankó, add nekem ezt a bokrétát.

- Nem adom én - mondta Jankó -, szerezzen magának a kisasszony.

De addig kért, addig könyörgött s olyan szépen, hogy Jankó mégis odaadta a bokrétát.

Másnap, mikor Jankó kieresztette a disznókat, a király erősen meghagyta neki, nehogy az ezüsterdőbe menjen.

De beszélhetett a király, Jankó egyenest az ezüsterdőbe hajtotta a disznókat, ott elcsapta, hadd menjenek, amerre tetszik, leült egy ezüstfa alá, szalonnát vett elé, nagy tüzet rakott, s úgy sütögette. Hát egyszer jön a tizennégy fejű sárkány, s rákiált nagy mérgesen:

- Hogy mersz az erdőmben járni? Most vége az életednek!

Jankó ennek is eleget mondotta szép szóval, hogy üljön le a tűz mellé, jobb, ha ő is szalonnát süt, de a sárkány még mérgesebb lett, Jankónak rontott:

- No, ilyen-olyan adta, majd eszem én veled szalonnát!

De többet aztán egy kukkot sem szólott, mert Jankó úgy odalegyintett a pálcájával, hogy a sárkánynak mind a tizennégy feje leesett. Akkor aztán rendre nézte mind a tizennégy fejet, hátha itt is talál valamit. Az ám, talált is egy ezüstkulcsot.

- No, ez bizonyosan az ezüstvár kulcsa lesz - mondja Jankó magában, s elindult, hogy megkeresse az ezüstvát.

Megy, mendegél erre-arra, s egyszerre csak rátalál az ezüstvára, próbálja a kulcsot, hát jól talál a kapuba. Bemegy a várba, végigjárja a szobákat, egy asztalon talál egy ezüsbokrétát, a kalapjába dugja, aztán kiment az udvarra, ennek is a közepén volt egy kút, belenéz, s hát egy ezüstparipa lóg fejjel lefelé.

Megszólal az ezüstparipa is:

- Isten hozott, Kondás Jankó, kedves gazdám. Üss rám a pálcáddal, bizony nem bánod meg.

Jankó ráütött az ezüstló farára, a ló egyszeribe kiugrott, s neki adta a kantárát.

Azt mondta az ezüstparipa:

- Vigyázz jól erre a kantárra, s ha szükséged lesz rám, csak rázintsd meg. Van itt egy udvari szabó, avval csináltass magadnak egy ezüstruhát, de olyant, hogy egy dióba beleférjen, s azt a diót dugd a fülembe.

Úgy tett Jankó, ahogy a paripa tanácsolta, aztán benézett a disznóólba, s hát ott is volt száz disznó a kondással, ez is a királyé volt. Kieresztette ezt a száz disznót is, a kondásnak méretett egy kád ezüstpénzt, s elküldte hadd menjen, amerre a szeme lát. Ő pedig a száz disznót kiterelte az erdőbe, s estére háromszáz disznót hajtott haza.

A király most is ott állt a kapuban, várta Jankót, számlálta egyenként a disznókat, s majd megölte a csodálkozás, mikor kétszáz helyett háromszázat számlált.

- No, Jankó - mondotta a király -, még ilyen kondásom nem volt világon való életemben, megengedem, hogy a vezéreimmel vacsorázzál.

- Nem vacsorázom én senki fiával - mondotta Jankó. - Adják ki az én vacsorámat külön.

Hát jól van, kiadják a vacsoráját külön, de mikor éppen vacsorázott, hozzá sompolygott a középső királykisasszony, s kérte:

- Jankó, add nekem az ezüsbokrétádat.

- Nem adom én - mondotta Jankó -, szerezzén a kisasszony, ha ezüsbokréta kell.

De addig kérte, s olyan szépen kérte, hogy mégiscsak odaadta.

Másnap reggel megint kihajtja Jankó a disznócsordát, s a király most azt mondta neki, hogy mindenüvé mehet, csak az aranyerdőbe ne menjen, mert otthagyja a fogát.

"Hiszen majd meglátom" - gondolta magában Jankó, s egyenesen az aranyerdőbe hajtotta a disznókat.

No, ott éppen úgy járt, mint az ólomerdőben s az ezüsterdőben. Csakhogy az aranyerdőben huszonnégy fejű sárkány lakott, annak vágta le mind a huszonnégy fejét. Az aranyvárban aranybokrétát talált, a vár kútjában aranyszőrű paripát, s az aranykantárt adott neki. Ott is talált száz disznót, azt is kiterelte a várból, s estére négyszáz disznót hajtott haza.

Hej, uram, teremtem; megörült a király. Mondta Jankónak:

- No, Jankó fiam, megengedem, hogy este velünk vacsorázz.

- Nem vacsorázom én senkivel, felséges királyom, adják az én vacsorámat külön.

Kiadják a vacsoráját külön, de a kicsi királykisasszony meglátta kalapjában az aranybokrétát, Jankóhoz ment, elkezdte cirókálni, morókálni, s Jankó egy szóval sem mondotta, hogy, nem adja oda. Kivette a kalapjából a bokrétát, s szépen a kicsi királykisasszony kezébe tette.

Negyednap, amikor Jankó éppen indulóban volt a disznókkal, hallja, hogy a király kihirdettette az egész országban, hogy férjhez akarja adni a három leányát. Egy magas fának a tetejére kitűzetett három bokrétát, s kihirdették, hogy azé a három legényé a három királykisasszony, aki a lovával felugrat s a bokrétát lekapja.

No, jöttek is mindenféle hercegek, grófok, bárók, válogatott cigánylegények szerencsét próbálni, de a fának fele magasságára sem tudott egy sem ugratni.

"Hiszen majd felugratok én" - gondolta magában Jankó. Megrázta az ólomkantárt, egyszeribe ott termett az ólomparipa, felöltötte az ólomruhát, bevágta a király udvarába, s egy ugrásra lekapja a legidősebb királykisasszony bokrétáját.

Bezzeg örült a legidősebb királykisasszony, hogy neki már van mátkája. De nem sokáig tartott az öröme, mert Jankó úgy elvágta a bokrétával, mint a sebes szél. Akkor megrázintotta az ezüstkantárt, s jött az ezüstparipa; másodszor is bevágta a király udvarába, s egy ugrással lekapta a középső királykisasszony bokrétáját.

Hiszen lett erre nagy öröm, de lett a nagy öröme mindjárt nagy szomorúság is, mert az ezüstruhás vitéz is egy szempillantás alatt eltűnt a szemük előtt, mintha a föld nyelte volna el.

Hanem egy perc, kettő még bele sem telt, Jankó megint ott termett a király udvarában, de most aranyszörű paripán, egy ugrással lekapta a kicsi királykisasszony bokrétáját, azzal, hopp, elnyargalt.

Bezzeg volt sírás-rívás, sírt a három királykisasszony, mint a záporoső. Lám, mind a hármuk bokrétáját elvitte egy-egy vitéz, s most már sem bokréta, sem vőlegény. Azt mondta a király:

- Ne sírjatok, édes leányaim. Van itt az udvarban királyfi s herceg elég, válasszatok közülük kedvetek szerint valót. Nesztek, adok nektek egy-egy aranyalmát, dobjátok annak, akinek tetszik, az lesz az uratok.

A két idősebb királykisasszony csak egy kicsit körütekintett, s mindjárt odadobta egy-egy királyfinak. Hanem a kicsi királykisasszony nem dobta senkinek.

- Hát mit akarsz? - kérdezte a király nagy mérgesen. - Talán bizony több legényt hívassak?

- Csak hívasson, édesapám, mert nincs itt, akinek én az aranyalmát dobnám.

Előhívadják mind az udvarbéli legényeket, de egynek sem dobta az aranyalmát a kicsi királykisasszony. Csak Kondás Jankó nem volt köztük.

- Hívjátok elő Kondás Jankót! - kiáltott a király.

Szaladnak az inasok Kondás Jankóért, mondják, hogy hívatja a király. De Jankó azt üzen, hogy addig nem megy, míg minden disznó mellé egy embert nem állít a király, mert ő a disznókat nem hagyja őrizetlen.

Mit volt, mit nem tenni, küldött a király négyszáz embert a négyszáz disznó mellé. Akkor aztán Kondás Jankó megrázintotta az aranykantárt, felöltözött aranyruhába, s aranyszőrű paripán bevágatott a király udvarába. Ott volt a kalapjában a három királykisasszony három bokrétája is.

- Itt vagyok, felséges királyom - jelentette magát Kondás Jankó.

De abban a pillanatban már repült is az aranyalma Jankó felé.

- No, Jankó - mondotta a király -, országot-világot bejártam, de még hozzád hasonlatos legényt nem láttam. Isten neki, neked adom a leányomat, s vele az egész királyságomat.

Egyszeriben megeresztették minden hordóban a csapot, volt hejehuja, lakodalom, amilyen még nem volt sem ezen, sem a másvilágon.

Itt a vége, fuss el véle.

(A hanganyag itt található: https://varazsbetu.hu/mesetar/kondas_janko)